

บรรณานุกรม

๑. เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

๑.๑ เอกสารจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

๑.๑.๑ เอกสารรัชกาลที่ ๕ กระทรวงการต่างประเทศ (ต)

- ต.๑ เบ็ดเตล็ดกระทรวงต่างประเทศ
- ต.๒ ชาวต่างประเทศ
- ต.๓ ขุดและกงสุลต่างประเทศในไทย
- ต.๔ ขุดและกงสุลไทยในต่างประเทศ
- ต.๕ คนในบังคับต่างๆ
- ต.๖ สนธิสัญญาระหว่างประเทศ
- ต.๗ หนังสือรับและพระราชหัตถ์ตอบต่างประเทศ
- ต.๘ หนังสือรับและพระราชหัตถ์ตอบไทย
- ต.๙ ศาลต่างประเทศในไทย
- ต.๑๐ ประชุมในต่างประเทศ
- ต.๑๑ เสด็จต่างประเทศ
- ต.๑๒ พระราชวงศ์และข้าราชการไทย
- ต.๑๓ เจ้านายต่างประเทศ
- ต.๑๔ ซ่อมสร้างในต่างประเทศ
- ต.๑๖ เรือต่างประเทศแวะน่านน้ำไทย
- ต.๑๗ ฝรั่งเศส
- ต.๑๘ อังกฤษ
- ต.๑๙ รัสเซีย
- ต.๒๘ เยอรมัน
- ต.๔๐ เขตแดนต่างชาติ

- ต.๔๑ ข่าวนั่งสือพิมพ์เกี่ยวกับไทย
- ต.๔๒ กรมท่า
- ต.๔๘ สงครามระหว่างประเทศ (รัสเซีย-ญี่ปุ่น)
- ต.๔๙ พระราชวงศ์และนักเรียนไทยในต่างประเทศ
- ต.๔๙ เบ็ดเตล็ด

๑.๑.๒ เอกสารรัชกาลที่ ๕ เบ็ดเตล็ด (ส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า

อยู่หัว) (บ)

- บ.๑ ส่วนพระองค์
- บ.๖ สมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการ
- บ.๗ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
- บ.๘ บุคคล
- บ.๙ การว่าจ้างชาวต่างประเทศ
- บ.๑๐ เรื่องรวม
- บ.๒๐ จดหมายเหตุ

๑.๑.๓ เอกสารรัชกาลที่ ๕ เบ็ดเตล็ด (ส่วนพระองค์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ)

(สย.๒)

- สบ.๒.๑๒ แผนที่ต่างประเทศ
- สบ.๒.๔๑ สิ่งพิมพ์ต่างๆ
- สบ.๒.๔๓ เสด็จประพาสต่างประเทศ
- สบ.๒.๔๔ เบ็ดเตล็ด

๑.๑.๔ เอกสารรัชกาลที่ ๕ ราชเลขานุการ (รล)

- รล.๑ เบ็ดเตล็ดราชเลขานุการ
- รล.๓ พระบรมราชาบาท
- รล.๔๔ เบ็ดเตล็ด

๑.๑.๕ เอกสารรัชกาลที่ ๕ กระทรวงนครบาล (น)

- น.๑ เอกสารโต้ตอบกระทรวงต่างประเทศ

น.๕๒ เบ็ดเสร็จชาวต่างประเทศ

๑.๑.๖ เอกสารรัชกาลที่ ๕ เอกสารลับชุดฝรั่งเศส-อังกฤษ (ฝ)

ฝ.๑ หัวไปเกี่ยวกับฝรั่งเศส

ฝ.๒ ฝรั่งเศสกับไทย

ฝ.๓ ราชทูตและชาวฝรั่งเศสเข้าเฝ้า

ฝ.๑๘ สงครามฝรั่งเศส

ฝ.๑๙ สนธิสัญญาต่างๆ

ฝ.๒๓ ใบบอกราชทูตสยามจากประเทศและเมืองต่างๆเกี่ยวกับฝรั่งเศส

ฝ.๒๔ หนังสือรัชกาลกรุงสุลต่านเมืองต่างประเทศ

ฝ.๓๘ การเจรจากับฝรั่งเศส และ เรื่องกรมหมื่นสวัสด์พาพระเจ้าลูกเธอไปศึกษา

ที่ยุโรป

๑.๑.๗ เอกสารรัชกาลที่ ๕ เอกสารสถานทูตไทยในฝรั่งเศส (กต)

กต.๔๐ เหตุการณ์ ร.ศ.๑๑๒

๑.๑.๘ เอกสารรัชกาลที่ ๕ สารบันพิเศษ จศ. ๑๒๓๖-๑๒๖๖

เล่ม ๒

เล่ม ๔

เล่ม ๕

เล่ม ๑๑

เล่ม ๑๔

เล่ม ๑๗

เล่ม ๑๘

เล่ม ๒๐

เล่ม ๒๓

เล่ม ๒๔

- ๑.๒ เอกสารจากกองบรรณสาร กระทรวงการต่างประเทศ
- ๑.๒.๑ แฟ้ม ๑ แผนกสนธิสัญญา เรื่องสยาม-อังกฤษ
- ๑.๒.๒ แฟ้ม ๒ แผนกสนธิสัญญา เรื่องสยาม-ฝรั่งเศส
- ๑.๒.๓ แฟ้ม ๓ แผนกสนธิสัญญา เรื่องสยาม-เยอรมัน
- ๑.๒.๔ แฟ้ม ๔ แผนกสนธิสัญญา เรื่องสยาม-รัสเซีย

๒. เอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว

กัลยา ณ ไบตรี, พระยา. สยามภูมิสถาปัตยกรรมเอง. แปลโดย ม.ล.จ้ออัน อิศรศักดิ์. พระนคร :

โรงพิมพ์เดลิเมลล์, ๒๔๗๒.

การชวาว, เอ และกอเซตโกฟ, ล. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรัสเซียกับประเทศสยาม.

แปลโดย เสฐียร พันธงชัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพร์พิทยา, ๒๕๑๗.

กุลลดา เกษบุญชู. "แบบแผนการทูตไทย." ใน รวมบทความความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, หน้า

๔๒-๑๔๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๑๕.

กุลมา สนิทวงศ์. "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ." ใน รวมบทความความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศ, หน้า (๑)-(๒๓). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๑๕.

เกื้อกูล ปินยงอนันต์. การพัฒนาการคมนาคมทางบก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า

อยู่หัว. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๔๒๐.

ขจร สุขพานิช. ฐานันดรไพร่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๑๔.

_____ . "พระเกียรติประวัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." ใน คิงมังกูใน

ฐานะทรงเป็นนักนิติศาสตร์ (ที่ระลึกในงานกุศลพระราชทานกองทัพบก ณ วัดปทุมวนาราม

๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๔), หน้า ๔๕-๑๔๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก,

๒๕๑๔.

ครอว์ฟอร์ด, จอห์น. เอกสารของครอว์ฟอร์ด. แปลโดย ไพโรจน์ เกษแมนกิจ. พระนคร :

กรมศิลปากร, ๒๕๑๕.

เคตตี, จอห์น เอฟ. ไทย พม่า ลาว และกัมพูชา. แปลโดย ภรณี กาญจนชัยสิทธิ์ และชินจิตต์ อ่ำไพพรรณ.

ชาลวิทีย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิชิตเวช, ๒๕๒๐.

จรรยา สุภาพ. หลักรัฐศาสตร์. พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๗.

จักรกฤษณ์ นรินดีผดุงการ. สบเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับกระทรวงมหาดไทย. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๖.

จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. วิกฤตกาลสยาม รศ.๑๑๒. กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษาค้นคว้า, ๒๕๑๔.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายพระราชกิจรายวัน ภาค ๑. พระนคร : โรงพิมพ์สยามพาณิชย์การ, ๒๕๗๖.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๘. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๔.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค ๑๑. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมอ่อน รพีพัฒน์ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๔). พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๕๗๘.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค ๑๒. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน เมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๗๔). พระนคร : โรงพิมพ์เคลสิเมล์, ๒๕๗๘.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๑๓. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๗๘.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๑๔. พระนคร : โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๘๑.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๑๖. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๕๘๑.

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๑๗. ม.ป.ท. : ๒๕๘๑.

. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค ๑๙.

พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๘๔.

. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๒๑. พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๔๘๙.

. จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน ภาค ๒๔. พระนคร : โรงพิมพ์ดีริณสาร, ๒๕๐๘.

. ประชุมพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดินระหว่างพุทธศักราช ๒๔๒๕ ถึง พุทธศักราช ๒๔๒๙. ม.ป.ท. : ม.ป.ป.

. ประชุมพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน ภาคที่ ๓ (ตอนที่ ๑) ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๓๔ ถึง พุทธศักราช ๒๔๔๓. พระนคร :

โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๓.

. ประชุมพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน ภาคที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๑.

. พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก่ไขการปกครองแผ่นดิน. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๐.

. พระราชนิพนธ์เรื่องไกลบ้าน ฉบับมีรูปภาพ, เล่ม ๒. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ม.ป.ป.

. พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ รศ.๑๐๘, ๑๐๙, ๑๑๗, ๑๒๐ รวม ๔ คราว. พระนคร : โรงพิมพ์ไท, ๒๔๖๘.

. พระราชหัตถเลขาเมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรป พ.ศ.๒๔๔๐. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๓.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ ๕ ที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย. พระนคร :
 โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๔๑๓.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. พระองค์เจ้า. เกิดวังปารุสก เล่ม ๑-๒. พระนคร : โรงพิมพ์อุดม,
 ๒๔๔๔.

เจ้าชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๔๑๗.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เรียงความที่ได้รับรางวัลทุนภูมิพล. (พิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทาน ณ
วัดไตรมิตรวิทยาราม วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๑๐). พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์,
 ๒๔๑๐.

เรียงความที่ได้รับรางวัลทุนภูมิพลและทุนวันซิแมน. (พิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทาน ณ
วัดชนะสงคราม วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๔๑๔). พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์,
 ๒๔๑๔.

สะพาน : รวบรวมความทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สันติพันธ์การพิมพ์,
 ๒๔๒๐.

แขน ปัจจุบันชน และ สวัสดิ์ จันทน์. กรรณิศาพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส และการรบที่ปากน้ำเจ้าพระยา
สมัย รศ.๑๑๒. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๔๑๐.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. ประวัติศาสตร์และการเมือง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๔๑๘.

พระกรวีนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ. พระนคร :
 โรงพิมพ์ไทยพิทยา, ๒๔๘๗.

พระราชประวัติรัชกาลที่ ๕ ก่อนเสวยราช. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๗.

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๕. พระนคร : เฉลิมชัยการพิมพ์,
 ๒๕๑๔.

เสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ ๕. พระนคร : ประพาสต้นการพิมพ์, ๒๔๙๗.

แถมสุข นุ่นนัท "การเจรจาทางการทูตระหว่างไทยกับอังกฤษ ค.ศ.๑๙๐๐-๑๙๐๔" ในวรมลไวยาकरण ๒,

หน้า ๑-๑๔. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักวิทยาศาสตร์, ๒๕๑๔.

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมลายู ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. กรุงเทพมหานคร :

เจริญรัตน์การพิมพ์, ๒๕๑๖.

ทิพากรางศรี, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑. พระนคร : องค์การค้า

คุรุสภา, ๒๕๐๓.

_____ . พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓. เล่ม ๑-๒. พระนคร : องค์การค้า

คุรุสภา, ๒๕๐๔.

_____ . พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔. เล่ม ๑-๒. พระนคร : องค์การค้า

คุรุสภา, ๒๕๐๔.

นราธิพงษ์ประพันธ์, กรมหมื่น. ประวัติการทูตของไทย. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๘๖.

แบลสตัน, จอห์น และ เบ็นดา, แฮรี่ เจ. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สมัยใหม่. แปลโดย

ภรณี กาญจนขุติ และ อ้นจิตต์ อ่ำไพพรรณ. พัชรี สีโรสร และ ไชยยุทธ ตรงกมลธรรม,

บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, ๒๕๒๑.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๒๔. "จดหมายเหตุกองทัพปราบฮ่อ." พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๗.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๓๐. "อธิบายพระนิพนธ์สมเด็จพระยาตากำรราชานุภาพ และระยะทางราช

ทูตสยามไปกรุงฝรั่งเศส." พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๗.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๔๗-๖๐. "เรื่องโกตาปานไปฝรั่งเศส." พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๒.

ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๒. "ว่าด้วยเรื่องทูตฝรั่งเศสสมัยรัตนโกสินทร์." พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,

๒๕๑๒.

ปิยนาด บุณาค. บทบาททางการเมืองการปกครองของเสนาบดี ตระกูลบุณาค. กรุงเทพมหานคร :

ดวงกมล, ๒๕๒๐.

พระเสด็จสุเรนทราธิบดี, เจ้าพระยา. พระราชหัตถเลขาและหนังสือกราบบังคมทูล, ๒ เล่ม.

พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๖.

พิมาน แจ่มจรัส. ราชวลี. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, ๒๕๐๔.

มอฟแอ็ต, เอ็บบ็อด โลว์. แผ่นดินพระจอมเกล้า. แปลโดย นิจ ทองโสภิต. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์สมาคมนักคิดศาสตร์, ๒๕๒๐.

ริกส์, เฟรด ตับลิว. การปรับตัวเข้าสู่ยุคใหม่ของสยามและพม่า. แปลโดย อوبر โสภณวิเชษฐวงศ์
และเอกวิทย์ ฤ ถกลาง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมนักคิดศาสตร์, ๒๕๑๕.

เวงค์, เคลาส และโรสเซ็นแบร์ก, เคลาส, รวบรวม. เยอรมันมองไทย. กรุงเทพมหานคร :
เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๒๐.

เวลลา, วอลเตอร์ เอฟ. แผ่นดินพระนั่งเกล้า. แปลโดย นิจ ทองโสภิต. พระนคร : โรงพิมพ์
สมาคมนักคิดศาสตร์, ๒๕๑๔.

เวลส์, คาวริช. การปกครองและการบริหารของไทยสมัยโบราณ. แปลโดย กาญจน์ สมเกียรติกุล
และยุพา ชมจันทร์. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๑๕.

ศิลปากร, กรม. บันทึกรายงานของเทาเซนต์ แอริส. แปลโดย นันทา วรเนติวงศ์. พระนคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๕.

_____. ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับกรุงสยาม. แปลโดย
ดวงเพ็ท นันท์พงษ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๖.

_____. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. พระนคร : ป.พิศนาคะการพิมพ์,
๒๕๐๖.

_____. เอกสารของเฮนรี เบอรันิ เล่ม ๑-๒. แปลโดย สาริตรี สุวรรณสถิตย์. พระนคร : โรงพิมพ์
กูรูสภา, ๒๕๑๕.

สุวรรณศรี สุวรรณโชติ. ประเทศไทยกับปัญหาเมืองจันทบุรีและตราดที่ฝรั่งเศสยึดครอง. กรุงเทพมหานคร :
เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๒๐.

สาครคชเชตต์, หลวง. จดหมายเหตุความทรงจำสมัยที่ฝรั่งเศสยึดจังหวัดจันทบุรี. พระนคร : โรงพิมพ์
ไทยใหม่, ๒๕๗๘.

สำนักนายกรัฐมนตรี. คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี.

ประชุมพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการ
แผ่นดิน ภาค ๑. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๗.

๑. ประชุมพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน ภาค ๒-๔. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมุนตรี. ๒๔๑๒.
- สิทธิสยามการ, หลวง. การปักปันเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส. พระนคร : กรมโฆษณา, ๒๔๘๕.
- สุจริต ถาวรสุข. คดีพระยอดเมืองขวางเจ้าเมืองคำม่วน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๑๙.
- สุรศักดิ์มนตรี, เจ้าพระยา. ประวัติการของจอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี เล่ม ๑-๒. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๔.
- สุจิต บุญบงการ. "ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองภายในประเทศกับการเมืองระหว่างประเทศ." ใน รวมบทความความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, หน้า ๑๗๙-๒๐๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์, ๒๕๑๕.
- สุริทย์ พิกขาว. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศส รศ.๑๑๒-๑๒๖. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๙.
- แสงโสม เกษมศรี และวิมล พงพิพัฒน์. ประวัติศาสตร์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๒ ถึงรัชกาลที่ ๓ (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๓๕๔). พระนคร : มิตราคารการพิมพ์, ๒๕๑๕.
๓. บทความและวารสาร
- กุลลดา เกษบุญชู. "การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ในด้านการเมืองระหว่างประเทศ." วารสารสังคมศาสตร์ ๔ (เมษายน ๒๕๑๕) : ๘๕-๑๐๕.
- เกษม ศิริสัมพันธ์ และนิออน สนิทวงศ์. "แนวพระราชดำริทางการเมืองในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." สังคมนศาสตร์ปริทัศน์ ๓ (ธันวาคม ๒๕๑๐) : ๒๕-๔๔.
- "เขียนใหม่และการเริ่มนโยบายการปกครองรวมอำนาจที่ศูนย์กลางในสยาม." จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ๑ (กันยายน ๒๕๑๓) : ๕๒-๖๕.
- นันทวัน เหมินทร์. "สัมพันธ์ภาพระหว่างฝรั่งเศสกับประเทศไทยในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙." จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ๑ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๘) : ๓๙-๕๖.
- วไล ฌ ป้อมเพชร. "นโยบายของอังกฤษและฝรั่งเศสในประเทศไทยระหว่าง ค.ศ.๑๘๘๒ ถึง ๑๘๙๐." วารสารวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๕ (มิถุนายน ๒๕๒๑) : ๑๓-๓๐.

_____ . "บทเรียนจากที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ." อักษรศาสตร์พิจารณา ๒ (กรกฎาคม ๒๕๑๖) : ๑๕-๑๘.

วิกรม คุ่มไพโรจน์. "บทบาทของที่ปรึกษาอเมริกันในด้านการต่างประเทศ." อักษรศาสตร์พิจารณา ๒ (กรกฎาคม ๒๕๑๖) : ๑๘-๒๕.

วิวัฒน์ มุ่งการดี. "Ready Resiliency : A Hobson's Choice in Thai Diplomacy." วารสารสังคมศาสตร์ ๑ (มกราคม ๒๕๑๘) : ๕๓-๖๘.

สุรชัย ศิริโกกร. "แนวความคิดทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ." วารสารธรรมศาสตร์ ๑ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๒๐) : ๘๐-๑๑๐.

๔. วิทยานิพนธ์

ฉลอง สุนทรวานิช. "ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศรัสเซียและประเทศไทย ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.

ชมพูนุท นาศิริภักษ์. "บทบาทของที่ปรึกษาชาวต่างประเทศในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.๒๔๑๑-๒๔๕๓." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔.

ทรงศรี อัจจอรุณ. "การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศมหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๒.

วงเดือน นาราสัจจ์. "การดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อมหาอำนาจตะวันตกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.๒๓๖๗-๒๓๙๔)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๑๘.

ราตรี วาณิชลักษณ์. "ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเยอรมันตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๐๕-๒๔๖๐." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๙.

สายจิตต์ เหมินทร์. "การเสียรัฐไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปรีสของไทยให้แก่อังกฤษ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗.

Bibliography

Unpublished Documents

Great Britain. Foreign Office Papers 69(Siam). From Volume 48 to Volume 271. (Cited as F.O. 69)

Great Britain. Foreign Office Papers 371. From Volume 131 to Volume 333. (Cited as F.O. 371)

Secondary Source

Allan, Richard. A Short Introduction of the History & Politics of Southeast Asia. New York : Oxford University Press, 1970.

Blanchard, Wendall et al. Thailand : Its People, Its Society, Its Culture. Human Relations Area Files, Country Survey Series. New Haven : HRAF Press, 1958.

Bosch, Noel Fairchild. Thailand : an Introduction to Modern Siam. Princeton : Van Nostrand, 1959.

Bowring, Sir John. The King and People of Siam. 2 vols. New York : Oxford University Press, 1969.

Cady, John F. Southeast Asia : Its Historical Development. U.S.A. : McGraw-Hill, 1964.

Fifield, Russel H. The diplomacy of Southeast Asia 1945-1958. New York : Harper & Brothers Publishers, 1958.

Fisher, Charles A. South-East Asia. London : Methven & Co.Ltd., 1952.

Hall, D.E.G. A History of South East Asia. London : Macmillan and Co.Ltd., 1960.

Jeshurun, Chandran. The Contest for Siam 1889-1902, a study in Diplomatic

- Rivalry. Kuala Lumpur : Art Printing Works, 1977.
- Kachin, George McTurnan, ed. Government and Politics of Southeast Asia.
2d. ed New York : Cornell University Press, 1967.
- Likhit Dhiravegin. Siam and Colonialism (1855-1909). Bangkok : Thai Watana
Panich, 2518.
- Manich Jumsai, ML. King Mongkut & Sir John Bowring. Bangkok : Chalermnit,
1970.
- Moffat, Abbot Low. Mongkut, the King of Siam. 3rd. ed. New York : Cornell
University Press, 1962.
- Moore, Frank J. Thailand : Its people, Its society, Its Culture. HRAF
Press, 1974.
- Morgenthau, Hans J. Politics among Nations. New York : Alfred A. Knoff,
1953.
- Nathabanja, Luang. Extra-Territoriality in Siam. Bangkok : Bangkok Daily
Mail, 1924.
- Nuechterlein, Donald E. Thailand and the Struggle for Southeast Asia, 2d.
ed. New York : Cornell University Press, 1966.
- Rong Syamananda. A History of Thailand. 2d ed. Bangkok : Thai Watana
Panich, 1973.
- Sondermann, Fred A., Olson, William C., McLellan, David S., eds. The
Theory and Practices of International Relations, 3rd. ed. New
Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1960.
- Steinberg, David Joel, ed. In Search of Southeast Asia. New York : Praeger
Publishers, 1971.

Thompson, Virginia. Thailand, the New Siam. 2d. ed. New York : Paragon Book Reprint Corporation, 1967.

Vandenbosch, Army and Butwell, Richard A. Southeast Asia among the World Powers. Lexington : University of Kentucky Press, 1957.

Vella, Walter F. The Impact of the West on Government in Thailand. Los Angeles : University of California Press, 1955.

Wood, W.A.R. A History of Siam. Bangkok : The Siam Barnakich Press, 1933.

Wyatt, David K. The Politics of Reform in Thailand. New Haven and London : Yale University Press, 1969.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

หนังสือสัญญา

กรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส

แต่วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงสยาม แลท่านประธานาธิบดีรีพับลิกกรุงฝรั่งเศสมีความประสงค์เพื่อจะระงับกับความวิวาท ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยที่ล่วงไปแล้วในระหว่างประเทศทั้งสองนี้ แลเพื่อจะผูกพันทางไมตรีอันได้มีมาหลายร้อยปีแล้ว ในระหว่างกรุงสยามและกรุงฝรั่งเศสนั้น ให้สนิทยิ่งขึ้น จึงได้ตั้งอรรคราชทูตผู้มีอำนาจ เต็มทั้งสองฝ่ายให้ทำหนังสือสัญญาฉบับนี้ คือ

ฝ่ายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงสยาม ได้ตั้งพระเจ้านั่งยาเธอกรมหลวงเทเวศวงษวโรประการ ฅมทวยันตรมหาจักรีและแครนค้อออฟฟิเชอร์ลีโยองคอนเนอร์ ฯลฯ เสนาบดีว่าการต่างประเทศกรุงสยามฝ่ายหนึ่ง

แลฝ่ายท่านประธานาธิบดีรีพับลิกกรุงฝรั่งเศส ได้ตั้งมองซีเออร์เลอรัลส์ มารีเพอมีร์-เคอริเลร์ ผู้ได้รับเครื่องอิสริยาภรณ์แครนค้อออฟฟิเชอร์ลีโยองคอนเนอร์ แลจูลวราภรณ์ อรรคราชทูตผู้มีอำนาจ เต็มขึ้นที่หนึ่ง แลที่ปรึกษาการแผ่นดินอีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้ซึ่งเมื่อได้แลกเปลี่ยนตราตั้งมอบอำนาจ แลได้เห็นเห็นการถูกต้องตามแบบแผนดีแล้ว ได้ตกลงทำข้อสัญญาดังมีต่อไปนี้

ข้อ ๑. คอเวอนแมนต์สยามยอมสละเสียซึ่งข้ออ้างว่ามีกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้นทั่วไปในดินแดน ณ ผังซ้ายปากตรันออกแม่น้ำโขง แลในบรรดาเกาะทั้งหลายในแม่น้ำนั้นด้วย

ข้อ ๒. คอเวอนแมนต์สยามจะไม่มีเรือรบไหล่น้อยไปไว้ ถ้าใช้เดินในทะเลสาบก็ดี ในแม่น้ำโขงก็ดี แลในลำน้ำแยกจากแม่น้ำโขงซึ่งอยู่ภายในที่อันได้มีกำหนดไว้ในข้อต่อไปนี้

ข้อ ๓. คอเวอนแมนต์สยามจะไม่ก่อสร้างค่าน ค่าย คู ฝายที่อยู่ของพลทหารในแขวงเมืองพระตะบอง แลเมืองนครเสียมราฐ แลในจังหวัด ๒๕ กิโลเมตร (๖๒๕ เส้น) บนฝั่งขวาปากตรันตกแม่น้ำโขง

ข้อ ๔. ในจังหวัดซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓. นั้น บรรดาการตระเวนรักษาจะมีแต่กองตระเวน เจ้าพนักงาน เมืองนั้นๆกับคนใช้ เป็นกำลังแต่เพียงที่จำเป็นแท้ แลทำการตามอย่างเช่นเคยรักษาเป็น ธรรมเนียมในที่นั้น จะไม่มีผลประจำอาภรณ์ เกณฑ์สรรพด้วยอาวุธ เป็นทหารอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งอยู่ในที่ นั้นด้วย

ข้อ ๕. คอเวอนแมนต์สยามจะรับปรึกษากับคอเวอนแมนต์ฝรั่งเศส ภายในกำหนดหก เดือน แต่ขึ้นไปในการที่จะจัดการเป็นวิธีการค้าขาย แลวิธีตั้งโรงภาษีในตำบลซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓. นั้น และในการที่จะแก้ไขข้อความสัญญาปิยะโรงฮัรฐศก จุลศักราช ๑๒๑๘ คฤชศักราช ๑๘๕๖ นั้นด้วย คอเวอนแมนต์สยามจะไม่เก็บภาษีสินค้าเข้าออกในจังหวัดที่ได้กล่าวไว้ในข้อ ๓. แล้วนั้น จนกว่าจะ ได้ตกลงกัน คอเวอนแมนต์ฝรั่งเศสจะได้ทำตอบแทนให้เหมือนกันในสิ่งของที่เกิดจากจังหวัดที่กล่าวนี้ สิ่งต่อไป

ข้อ ๖. การซึ่งจะอุดหนุนการเดิน เรือในแม่น้ำโขงนั้น จะมีการจำเเนที่จะทำได้ในฝั่งขวา ฟากตะวันตกแม่น้ำโขงโดยการก่อสร้างกัศิ ถูตั้งท่าเรือจอดกัศิ ทำที่ไว้พินแลถ่านกัศิ คอเวอนแมนต์ สยามรับว่า เมื่อคอเวอนแมนต์ฝรั่งเศสขอแล้ว จะช่วยตามการจำเเนที่จะทำให้สะดวกทุกอย่างเพื่อ ประโยชน์นั้น

ข้อ ๗. คนชาวเมืองฝรั่งเศสกัศิ คนในบังคับทุกคนอยู่ในปกครองฝรั่งเศสกัศิ ไปมาค้าขาย ได้โดยสะดวกในตำบลซึ่งได้กล่าวไว้ในข้อ ๓. เมื่อถือหนังสือเดินทางของ เจ้าพนักงานฝรั่งเศสในตำบล ฝ่ายราษฎรในจังหวัดอันได้กล่าวไว้วันนี้จะได้รับผล เป็นการตอบแทนอย่างเดียวกันด้วยเหมือนกัน

ข้อ ๘. คอเวอนแมนต์ฝรั่งเศส จะตั้งกงสุลได้ในที่ใด ๆ ซึ่งจะคิดเห็นว่าเป็นการสมควร แก่ประโยชน์ของคนผู้อยู่ในความป้องกันของฝรั่งเศสแลมีที่เมืองนครราชสีมา แลเมืองน่าน เป็นต้นมา

ข้อ ๙. ถ้ามีความขัดข้องไม่เห็นต้องกันในความหมายของหนังสือสัญญานี้แล้ว ภาษาฝรั่งเศส เท่านั้นจะเป็นหลัก

ข้อ ๑๐. สัญญานี้จะได้อตรวจแก้ เปนใช้ได้ภายในเวลาสี่เดือนตั้งแต่วันลงชื่อกันนี้ อรรถราชทูตผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่ายซึ่งได้กล่าวชื่อไว้ข้างต้นนั้น ได้ลงชื่อแลได้ประทับ คราหนังสือสัญญานี้สองฉบับเหมือนกันไว้ เปนสำคัญแล้ว

ได้ทำที่ราชวัลลภกรุงเทพฯ ณ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๒

(เห็นพระนาม)

ท้าววงษาโรประการ

พทคณวค ๖.

สัญญาน้อย

ท่านผู้มีอำนาจเพิ่มเติมในการที่ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ได้จัดการกันตกลงในสัญญาฉบับนี้ บรรดา การทั้งหลายแลข้อความทั้งปวง ซึ่งพึงทำไปให้ เป็นการอันได้กระทำสำเร็จตามหนังสือสัญญาฉบับใหม่ ซึ่งทำไว้ลงวันนี้ แลตามหนังสืออันติดมาที่ ได้รับแล้ว เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ที่ล่วงมาแล้วนั้น เปน

ข้อ ๑. ว่าด้านหลังที่สุดของทหารฝ่ายสยามที่ฝั่งซ้ายปากตรันออกแม่น้ำโขง จะต้องเลิก ถอนมาอย่างช้าที่สุดภายในเดือนหนึ่งตั้งแต่วันที่ ๕ กันยายน

ข้อ ๒. บรรดาบ้อมค่ายคูอันอยู่ในจังหวัดที่กล่าวไว้ในข้อ ๓. ของหนังสือสัญญาฉบับใหญ่ที่ ทำไว้วันนี้แล้ว จะต้องรื้อถอนเสียให้สิ้น

ข้อ ๓. ผู้ก่อการพยายามความร้ายที่ทุ่งเชียงคำ แลที่คำมวนั้น เจ้าพนักงานฝ่ายสยามจะ ได้ชำระตัดสิน แลผู้แทนกรุงฝรั่งเศสจะได้ช่วยในการตัดสิน แลจะกำกับการลงโทษนั้นจะพอสมควรฯ ยัง ถ้ายังไม่เห็นพอแล้ว ก็ขอให้ตั้งศาลซึ่งมีตระกูลการผู้ที่คอเวอนแมนต์ฝรั่งเศสจะกำหนดพิจารณา ด้วยทั้งสองฝ่ายนั้นตัดสินใหม่

ข้อ ๔. ว่าคอเวอนแมนต์สยามจะต้องส่งให้ตามใจราชทูตฝรั่งเศสที่กรุงเทพฯ ถ้าเจ้าพนักงาน ฝรั่งเศสที่พรมแดนนั้น บรรดาคนในบังคับฝรั่งเศส คนลาว คนลาว ชาวที่อยู่ฝั่งซ้ายปากตรันออกแม่น้ำ โขงแลคนเขมรผู้ที่ต้องกักขังอยู่ด้วยสรรพเหตุใดๆนั้นทั้งสิ้น คอเวอนแมนต์สยามจะไม่ขัดขวางอย่างใด อย่างหนึ่ง ในการที่คนลาว เมืองในฝั่งซ้ายปากตรันออกแม่น้ำโขงนั้น จะกลับไปบ้านเมืองเดิม

ข้อ ๕. ว่าบางเปียนแห่งทุ่งเชียงคำกับพวกห้องของเขานั้น เจ้าพนักงานกรมท่าผู้หนึ่ง จะได้นำไปส่งยังสถานราชทูตฝรั่งเศส ณ กรุงเทพฯ พร้อมกับธงฝรั่งเศส แลเครื่องอาวุธซึ่งเจ้า พนักงานสยามได้จับไว้

ข้อ ๖. คอเวอนแมนต์ฝรั่งเศสจะได้ตั้งอยู่ต่อไปที่เมืองจันทบุรีจนกว่าจะได้กระทำสำเร็จ แล้วตามข้อความในหนังสือสัญญานี้ แลเป็นต้นว่า จนถึงเวลาที่เลิกถอนออกจากที่เสร็จ แลเป็นการ สงบเรียบร้อยทั้งฝั่งซ้ายปากตรันออก แลฝั่งขวาปากตรันตก เพียงจังหวัดที่กล่าวไว้ในหนังสือสัญญา ฉบับใหญ่ที่ทำไว้วันนี้ ข้อ ๓. นั้น อรรถราชทูตผู้มีอำนาจเพิ่มเติมทั้งสองฝ่าย ได้ลงชื่อแลได้ประทับตรา หนังสือสัญญานี้ไว้ เป็นสำคัญแล้ว

ได้ทำไว้สองฉบับเหมือนกันที่ราชวัลลภกรุงเทพฯ ณ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๒

(เซ็นพระนาม)

ท้าววงษาโรประการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มรณานันท์

Extract from the Declaration or Agreement

Between England and France

Concluded at London on the 15th January 1896

The Undersigned, Marquis of Salisbury, Her Britannic Majesty's Principal Secretary of State for Foreign Affairs & ., and Baron de Courcel, Ambassador of the French Republic at the Court of St. James, duly authorized by their respective Governments, have signed the following declaration :-

I. The Government of Her Britannic Majesty the Queen and the Government of the French Republic engage to each other that neither of them will, without the consent of the other, in any case or under any pretext, advance their armed forces into the region which is comprised in the basins of the Phetcha Bouri, Meiklong, Menam and Bang Pa Rong (Petriou) Rivers and their respective tributaries, together with the extent of coast from Muong Bang Tapan to Muong Pase, the basins of the rivers on which those who places are situated, and the basins of other rivers, the estuaries of which are included in that coast; and including also the territory lying to the north of the basin of the Menam, and situated between the Anglo - Siamese frontier, the Mekong River, and the eastern watershed of the Mc Ing. They further engage not to acquire within this region any special privilege or advantage which shall not be enjoyed in common by, or equally open to, Great Britain and France and their nationals and dependents. These stipulations, however, shall not be interpreted as derogating from the special clauses which, in virtue of the Treaty concluded on the 3rd October, 1893 between France and Siam,

apply to a zone of 25 kilom on the right bank of the Mekong and to the navigation of that river.

II. Nothing in the forgoing clause shall hinder any action on which the two Powers may agree, and which they shall think necessary in order to uphold the independence of the Kingdom of Siam. But they engage not to enter into any separate Agreement permitting a third Power to take any action from which they are bound by the present Declaration themselves to abstain.

III. From the mouth of the Nam Hvok northwards as far as the Chinese frontier the thalweg of the Mekong shall from the limit of the possessions or spheres of influence of Great Britain and France. It is agreed that the national and dependents of each of the two countries shall not exercise any jurisdiction or authority within the possessions or spheres of influence of the other.

The police of the islands in this part of the river whcih are separated from the British shore by a branch of the river shall, so long as they are thus separated be intrusted to the French authorities. The fishery shall be open to the inhabitants of both banks.

IV. The two Governments agree that all commercial and other privileges and advantages conceded in the two Chinese provinces of Yunnan and Szecheun either to Great Britain or France, in virtue of their respective Conventions with China of the 1st March, 1894, and the 20th June, 1895, and all privileges and advantages of any nature which may in the future be conceded in these two Chinese provinces, either to Great Britain or France, shall, as far as rests with them, be extended and rendered common to both Powers and to their nationals and dependents, and they engage to use their influence and good offices with the Chinese Government of this purpose.

V. The two Governments agree to name Commissioners delaged by each of them, who shall be charged to fix by mutual agreement, after examination of the titles produced on either side, the most equitable delimitation between the British and France possessions in the region situated to the West of the Lower Niger.

VI. In conformity with the stipulations of Article XL. of the General Convention concluded between Great Britain and Regency of Tunis on the 19th July, 1875, which provides for a revision of that Treaty "in order that the two Contracting Parties may have the apportunity of hereafter treating and agreeing upon such other arrangements as may tend still further to the interests of their respective people, the two Governments agree at once to commence negotiations for replacing the said General Convention by a new Convention, which shall correspond with the intentions proposed in the Article above referred to.

Done at London, the 15th January, 1896.

(L.S) Salisbury

(L.S) Alph. De Courcel.

มาตรา ๑.

Convention

between

Great Britain and Siam

Undertaking on the part of Siam not to Alienate certain Siamese Territories or to Grant Special Facilities without the consent of Great Britain

Signed at Bangkok, April 6, 1897

Her Britannic Majesty having communicated to His Majesty the King of Siam the two first Articles of the Declaration signed between the Government of Great Britain and France on the 15th day of January, 1896, as giving evidence of England and France's joint solicitude for the security and stability of the Kingdom of Siam, His Majesty the King of Siam and Her Britannic Majesty, being desirous of making further provisions for securing the mutual interests of Siam and Great Britain, have agreed to conclude a Convention for this purpose, and have, therefore, named as their respective Plenipotentiaries, that is to say :

Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Ireland, Empress of India : William John Archer, Esquire, Her Majesty's Charge d'Affaires at Bangkok;

His Majesty the King of Siam : Kromaluang Dewawong Varaprakar, His Majesty's Minister for Foreign Affairs;

Who after having communicated to each other their respective full powers, and found them to be in good and due form, have agreed upon and concluded the following Articles :-

ARTICLE I

His Majesty the King of Siam engages not to cede or alienate to any other Power any of his rights over any partion of the turitories or islands lying to the south of Muong Bang Tapan.

ARTICLE II

Her Britannic Majesty engages on her part to support His Majesty the King of Siam in resisting any attempt by a third Power to acquire dominion or to establish its influence or protectorate in the territories or islands above mentioned

ARTICLE III

Her Britannic Majesty having engaged by the preceeding Article to support His Majesty the King of Siam in resisting any attempt by any third Power to accuire dominion or to establish influence or protectorate in any of the territories or islands above mentioned, His Majesty the King of Siam engages not to grant, cede or let any special privilege or advantage, as regards land or trade, within the above specified limits, either to the Government or to the subjects of a third Power without the written consent of the British Government, and Her Britannic Majesty engages to support His Majesty the King lf Siam in the execution of this Article.

In witness whereof the above-named Plenipotentaries have signed and sealed the present Convention, in duplicate, at Bangkok, on the 6th day of April, in the year 1897 of the Christian era.

(L.S) W.J. Archer

(L.S) Devawongse

Declaration

between

Great Britain and France

8th April 1904

Inclosure 3

Declaration concerning Siam, Madagascar and the New Hebrides

I. Siam

The Government of His Britannic Majesty and the Government of the French Republic confirm Article 1 and 2 of the Declaration signed in London on the 15th January, 1896 by the Marquess of Salisbury, then Her Britannic Majesty's Principal Secretary, of State for Foreign Affairs, and Baron de Courcel, then Ambassador of the French Republic at the Court of Her Britannic Majesty.

In order, however, to complete these arrangements, they declare by mutual agreement that the influence of Great Britain shall be recognized by France in the territories situated to the west of the basin of the River Menam, and that the influence of France shall be recognized by Great Britain in the territories situated to the east of the same region, all the Siamese possessions on the east and southeast of the zone above described and the adjacent islands coming thus henceforth under French influence, and, on the otherhand, all Siamese possessions on the west of this zone and of the Gulf of Siam, including the Malay Peninsula and the adjacent islands, coming under English influence.

The two Contracting Parties, disclaiming all idea of annexing any Siamese territory, and determined to abstain from any act which might contravene the provisions of existing Treaties, agree that, with this reservation, and so far as either of them is concerned, the two Governments shall each have respectively liberty of action in their spheres of influence as above defined.

II Madagasear

In view of the Agreement now in negotiation on the questions of jurisdiction and the postal service in Zanzibar, and on the adjacent coast, His Britannic Majesty's Government withdraw the protest which they had raised against the introduction of the Customs Tariff established at Madagascar after the annexation of the island to France. The Government of the French Republic take note of this Declaration.

III New Hebrides

The two Governments agree to draw up in concert an Arrangement which, without involving any modification of the political status quo, shall put an end to the difficulties arising from the absence of jurisdiction over the natives of the New Hebrides

They agree to appoint a Commission to settle the disputes of their respective nationals in the said islands with regard to landed property. The competency of this Commission and its rules of procedure shall form the subject of a preliminary Agreement between the two Governments.

In witness whereof His Britannic Majesty's Principal Secretary of State for Foreign Affairs and his Excellency the Ambasaadar of the French Republic at the Court of His Majesty the King of the United Kingdom of Great Britain and Ireland and of the British Dominions beyond the Seas, Emperor of India, duly authorized for that purpose, have signed the present Declaration and have affixed thereto their seals.

Done at London, in duplicate, the 8th day of April, 1904.

(L.S) Landsdowne

(L.S) Paul Cambon

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา

นางสาวอังพร ตั้งเสรี สำเร็จปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๑๘ และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๑๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย